

DEBATA

REDUKCJA EMISJI CO₂
– RESTYTUCJA MOCY

25 kwietnia 2008

ORGANIZATORZY:

PROCESY
INWESTYCYJNE

PARTNERZY STRATEGICZNI:

Towarowa Giełda Energii SA

*Polska Grupa
Energetyczna*

INFOVIDE-MATRIX
ARCHITECTING ENTERPRISE INNOVATION

manage energy better

EMC²

where information lives

PARTNERZY WYDARZENIA:

ATKEARNEY

25 kwietnia 2008 roku w siedzibie Polskiej Agencji Prasowej, ul. Bracka 6/8, odbyła się debata zatytułowana „**Redukcja emisji CO₂ – Restytucja mocy**”, zorganizowana przez firmę Procesy Inwestycyjne Sp. z o.o. oraz Stowarzyszenie ETA. Partnerami strategicznymi debaty były firmy PGE S.A., Towarowa Giełda Energii S.A., Infovide-Matrix S.A., Vattenfall Poland Sp. z o.o., Landis+Gyr Sp. z o.o., EMC² Computer Systems Poland. Partnerami wydarzenia były: Vattenfall Distribution Poland S.A., RWE Stoen S.A., Tauron Polska Energia S.A., BOT Elektrownia Turów S.A., AT Kearney.

Dyskusję otworzyła i moderowała Prezes Zarządu firmy Procesy Inwestycyjne Sp. z o.o., Pani Marina Coey. Od strony merytorycznej debatę poprowadził Prof. Krzysztof Żmijewski, Przewodniczący Społecznej Rady Konsultacyjnej Energetyki. W spotkaniu wzięło udział ponad 100 osób.

W panelu dyskusyjnym wzięli udział:

- **Marzena Chodor – Policy Officer, DG Environment, Komisja Europejska;**
- **Dr Zdzisław Muras – Dyrektor Departamentu Przedsiębiorstw Energetycznych, Urząd Regulacji Energetyki;**
- **Dr inż. Wojciech Jaworski – Kierownik Krajowego Administratora Systemu Handlu Uprawnieniami do Emisji;**
- **Dr Andrzej Kassenberg – Dyrektor Instytutu na rzecz Ekorozwoju;**
- **Jan Noworyta – Doradca Zarządu, TGE S.A.;**
- **Ewaryst Hille – Kierownik Projektu, Vattenfall Poland;**
- **Janusz Moroz – Członek Zarządu ds. Handlu, RWE STOEN S.A.;**
- **Stanisław Tokarski – Wiceprezes Zarządu - Dyrektor ds. Strategii i Rozwoju, Tauron Polska Energia S.A.;**
- **Wojciech Łuczak – Ekspert, AT Kearney.**

Było to już kolejnym wydarzeniem poświęconym niezwykle istotnej tematyce redukcji emisji CO₂ i związanej z nią problematyki. Polska energetyka i polski rząd stoją obecnie przed dwoma ważkimi problemami, którymi są - zapowiedź nowego systemu rozdziału uprawnień CO₂ oraz zjawisko malejącej rezerwy systemowej, czyli innymi słowy malejącego marginesu bezpieczeństwa systemu. Konsekwencje gospodarcze i polityczne stojących przed nami wyzwań mogą być ogromne. Dostęp do energii elektrycznej traktowany jest jak wyznacznik postępu i rozwoju cywilizacyjnego. Tymczasem od roku 2013 sektor energetyki ma uzyskiwać uprawnienia do emisji CO₂ w systemie auctioningu,

co skutkować będzie kosztem szacowanym w kwocie 5,1 mld €/rok. Drastycznie wzrosną obciążenia finansowe. Jednocześnie rezerwa systemowa już pod koniec stycznia tego roku skurczyła się do 3% mocy systemu. Może dojść nawet do sytuacji, w której Polska będzie musiała wprowadzić wyłączenia systemowe (tzw. stopnie zasilania), a nawet spontaniczne black outy. Aby zniwelować skutki nieuniknionego wzrostu cen, związanego z nimi impulsu inflacyjnego i zaniepokojenia, a nawet możliwego kryzysu społecznego, konieczne jest przeprowadzenie zorganizowanych działań na skalę europejską, w których udział wezmą przedstawiciele polskich władz i polskiej gospodarki.

Głównym celem debaty było zwrócenie uwagi na powyższe problemy i dyskusja nad możliwościami ich rozwiązania.

CZĘŚĆ PREZENTACYJNA

Pan Prof. Krzysztof Źmijewski, Przewodniczący Społecznej Rady Konsultacyjnej Energetyki, rozpoczął debatę bardzo lapidarną, ale niezwykle wymowną prezentacją. Zauważył, że jeżeli nie rozpoczniemy działań Polsce grozi prawdziwy dramat. Poza bardzo dużym wzrostem cen energii (od 50% w wersji optymistycznej do 125% w pesymistycznej), cen ciepła (od 47% w wersji optymistycznej do 117% w pesymistycznej), czeka nas znaczący niedobór pozwoleń na emisję CO₂, a w systemie aukcyjnym nie uda nam się nabyć brakujących pozwoleń, ponieważ kupią je bogatsze kraje i instytucje.

Pani Marzena Chodor, Policy Officer, DG Environment, Komisja Europejska, omówiła zmiany, którymi kierowała się Komisja Europejska przygotowująca zmiany w okresach handlu oraz próbowała pokazać jakie w tym systemie ma szanse Polska. Została podjęta decyzja, że UE będzie stopniowo redukować emisję CO₂ (nawet jednostronnie) o 20% do 2020. Zdecydowano, że w energetyce od 2013 będzie jeden limit dla wszystkich systemów handlu w krajach UE, co zmieniło sposób kształtowania przydziału uprawnień. UE miała na celu harmonizację przydziału uprawnień, by stworzyć wszystkim podmiotom równe pole startowe. Podstawową zasadą przydziału uprawnień jest aukcja (od 2013). Łączny poziom uprawnień stanowić będzie 75 % emisji 2005 roku. 90% uprawnień rozdzielane będzie na sektory biorące udział w aukcji, a 10% będzie stanowiło pulę rezerwy, z której Polska ma szansę dostać 39% ekstra. Dodatkowo Polska może wykorzystać uprawnienia wynikające z mechanizmów elastycznych (uzupełnienia

uprawnień dzięki kredytom z mechanizmów elastycznych. Pani Marzena Chodor podkreśliła, że będą wprowadzane zmiany dążące do wyrównywania różnic.

Pan Janusz Moroz, Członek Zarządu ds. Handlu, RWE STOEN S.A. omówił kwestię wpływu CO₂ na cenę końcową. Pokazał jak zmienia się cena energii w ostatnich miesiącach i czego możemy się spodziewać w nadchodzącym czasie. Dane zostały uśrednione. Pan Prezes pokazał jak podskoczyła cena po ogłoszeniu nowych, wyższych deficytów w grudniu 2007, przez które spółki musiały gwałtownie podnieść ceny, aby wyrównać straty. Dodatkowo, obecnie w cenę wliczany jest tylko deficyt CO₂, a kolejny problem może pojawić się, kiedy zostaną zlikwidowane darmowe limity. Po 2013 roku trzeba będzie uwzględnić w kalkulacjach następne czynniki wzrostu cen (obowiązek zakupu energii kolorowej i uwzględnienie faktu, że energia to mieszanka pasma i szczytu), co znowu podniesie cenę końcową. W efekcie cena dla klienta może wzrosnąć nawet o 100% (choć w tych obliczeniach nie uwzględniono jeszcze inwestycji). Pan Moroz zakończył swoją prezentację stwierdzeniem, że w tej sytuacji trzeba bić na alarm.

Pan Dr Zdzisław Muras, Dyrektor Departamentu Przedsiębiorstw Energetycznych w Urzędzie Regulacji Energetyki omówił stanowisko regulatora, który w dyskusji o CO₂ stoi trochę z boku. Zauważył, że proponowany przez KE system aukcji jest systemem prorynkowym, ale to jedyna jego zaleta. Jeżeli dodatkowo od 2013 nie powstanie system nowych przydziałów lub wsparcia, system aukcyjny może doprowadzić do ogromnego wzrostu cen energii, a tym samym pogorszy się sytuacja nie tylko energetyki, ale całego sektora oraz z kraju będą odpływać inwestycje. Trzeba przeprowadzić całościowe porównanie wpływu systemu aukcyjnego na gospodarki poszczególnych państw. URE będzie przeciwko systemowi aukcyjnemu, jeżeli nie będzie systemu przejściowego i zwiększonych przydziałów. Dodatkowo trzeba wziąć pod uwagę, że to odbiorca końcowy zapłaci najwięcej.

Pan Dr inż. Wojciech Jaworski, Kierownik Krajowego Administratora Systemu Handlu Uprawnieniami do Emisji zwrócił uwagę na teoretyczny wymiar problemu w chwili obecnej. Zauważył, że przypadku deficytu można pożyczać z następnego systemu rozliczeniowego, ale to nie rozwiązuje problemu. Zdaniem Pana Jaworskiego Polska powinna być przeciwna zastosowaniu systemu aukcyjnego w 100%. Takie rozwiązanie wynikające z różnego stopnia „nawęglenia” elektroenergetyki nie jest sprawiedliwe wobec całej UE ze względu na różną skalę przyrostu kosztów. Jest to problem gospodarki i sektora odbiorców energii. Trzeba również określić graniczną cenę energii, przy której w ogóle będzie się opłacało uruchomić produkcję w Polsce. Stwierdził, że Polska przedstawi

specjalnie opracowany raport w celu zanegowania decyzji UE w sprawie systemu aukcyjnego.

Pan Dr Andrzej Kassenberg, Dyrektor Instytutu na rzecz Ekorozwoju przedstawił wpływ emisji CO₂ na środowisko i klimat. Zwrócił uwagę na znaczne obniżenia emisji gazów cieplarnianych, pomimo tego, że w tej kwestii Polska nadal jest Chinami Europy. Przedstawił istniejące problemy, jak również możliwości zmniejszenia emisji jakie przed nami stoją, czyli np. możliwość zwiększenia inwestycji w sprawność elektrowni, sieci i instalacji oraz w odnawialne źródła energii, wykorzystanie innych form transportu poza samochodowym. Wpływać na naszą sytuację możemy poprzez aktywne działania i lobbying, a także przy pomocy ekologicznej reformy podatkowej i zlikwidowaniu antyekologicznych subsydiów, Białych Certyfikatów, promocji odnawialnych źródeł energii oraz przy wykorzystaniu funduszy UE.

Pan Jan Noworyta, Doradca Zarządu w TGE S.A. zauważył, że restytucja mocy jest dla Polski dużym wyzwaniem, ale trzeba to robić stopniowo, tym bardziej, że grupy energetyczne nadal nie mają jeszcze jasno ustalonych celów. Pan Noworyta potwierdził, że w niedalekiej perspektywie możemy odczuwać niedobory mocy i stały deficyt mocy w systemie oraz wzrost cen energii. Omówił obraz rynku energii elektrycznej w Polsce, na którym największym zagrożeniem jest nieopłacalność niezbędnych inwestycji. Sugerował przeprowadzenie działań, w wyniku których wzrósłby wolumen obrotu na giełdzie, aby wykreować taką cenę energii, która mogłaby być sygnałem dla firm, w jaki sposób można bezpiecznie inwestować. Co jest niezwykle istotne do zrobienia to ułatwienie płynności, wprowadzenie ceny referencyjnej i wprowadzenie obowiązku zakupu przez giełdę. Ważna jest też rozbudowa połączeń międzysystemowych z sąsiednimi rynkami, mechanizm market coupling oraz wprowadzenie tych samych reżimów czasowych, produktów rynkowych i podobnych zasad bilansowania w całym regionie.

Pan Ewaryst Hille, Kierownik Projektu, Vattenfall Poland mówił na temat inwestycji w moce wytwórcze na rynku energii. Zwrócił uwagę na powagę sytuacji, ponieważ polityka UE jest długoterminowa, a wymagane w ramach planu 3*20 efekty, to tylko pewien etap na drodze do energetyki zrównoważonej. Oznacza to konieczność przeprowadzenia działań systemowych w skali makro - na poziomie rządu, dotyczącej polityki gospodarczej, w tym kształtowania stabilnych i transparentnych warunków rozwoju rynku, polityki podatkowej, wsparcia rozwoju technologicznego, itp. a także w skali mikro - na poziomie przedsiębiorstw, dotyczącej podejmowania ryzyka inwestycyjnego, racjonalizacji kosztów operacyjnych itp. W rzeczywistości nie wiadomo jeszcze jak będą się kształtować ceny CO₂ i jak wpłyną one na rynek, czy auctioning może stać się

również źródłem dochodów do budżetu, na co i jak zostaną ewentualnie te środki wydatkowane. Czy polityka podatkowa skompensuje gospodarce nieunikniony wzrost kosztów energii i czy pozwoli to na utrzymanie wysokiej dynamiki rozwoju, opartego o przyspieszony wzrost efektywności energetycznej i np. niższe koszty pracy. Pan Hille mówił o konieczności inwestycji, których spektrum i ilość jest w Polsce ogromna – inwestycje we wzrost sprawności odbioru i elektrowni, poligenerację, nowe koncepcje przetwarzania energii, inwestycje związane z systemem CCS oraz w sieci przesyłowe. Fundusze są bardzo potrzebne i trzeba sięgnąć po finansowanie komercyjne. Jednak inwestycje te nie wystąpią, jeżeli nie będzie wystarczająco uwiarygodniona możliwość osiągnięcia godziwego zysku. Wnioskiem z prezentacji była teza, że *inwestycjom sprzyja transparentny, dobrze zaprojektowany, konkurencyjny hurtowy rynek energii elektrycznej, na którym ceny odzwierciedlają relację podaży i popytu.*

Pan Wojciech Łuczak, Ekspert, AT Kearney potwierdził, że w Polsce istnieje ryzyko pojawienia się luki mocy. Konieczna będzie budowa nowych mocy i inwestycji w moce przesyłowe. Import energii elektrycznej również nie rozwiąże problemu (brak połączeń oraz malejące rezerwy mocy w państwach ościennych). Pan Łuczak wyraził opinię, że obok inwestycji w technologie tradycyjne konieczne będzie zintensyfikowanie działań nakierowanych na rozwój technologii we wczesnych fazach cyklu życia takich jak CSP, wodór, podziemne zgazowanie węgla. Zauważył także, iż istnieją mechanizmy, które przynajmniej częściowo mogłyby rekompensować wzrost cen energii. Konieczne inwestycje mogą być częściowo kompensowane przez redukcję kosztów działania firm energetycznych, które mogą zaoszczędzić na wydatkach zewnętrznych, optymalizacji wykorzystania zasobów ludzkich, zwiększeniu efektywności procesów produkcyjnych, rozwoju wsparcia informatycznego, stworzenia warunków do rozwoju handlu międzynarodowego.

Pan Stanisław Tokarski, Wiceprezes Zarządu, Dyrektor ds. Strategii i Rozwoju, Tauron Polska Energia S.A. zauważył, że jeżeli zabraknie uprawnień i energetyka będzie musiała kupować je na rynku (w okresie 2008-2012 możliwa jest kwota wydatków na ten cel na poziomie 10 mld PLN). Trzeba będzie zadbać o to, by pieniądze w jakiś sposób wróciły do sektora, tak aby była możliwość wybudowania nowych mocy, gdyż wizja black outów jest bardzo realna. Stwierdził, że projekty Pakietu Klimatycznego i dyrektywy IPPC, które w przypadku Polski traktować należy łącznie, są dla energetyki niebezpieczne w skutkach. Oznaczają konieczność wycofywania z eksploatacji urządzeń energetycznych przed zakończeniem cyklu życia ekonomicznego i technicznego, bądź dobudowywania nieuzasadnionych ekonomicznie instalacji ochrony powietrza. W szczególności projekt dyrektywy IPPC wprowadzi obowiązek dobudowywania instalacji

odsiarczania spalin dla bloków powyżej 300 MWt (dotychczas 500 MWt) oraz liczenia łącznego mocy instalacji podłączonych do wspólnego komina dla celów określenia jednostkowych limitów emisyjnych. W projekcie dyrektywy CCS z kolei wprowadza się obowiązek zapewnienia dla projektów instalacji energetycznych, dla których konieczne będzie uzyskanie pozwolenia na budowę po wejściu dyrektywy w życie, odpowiednio dostępnego miejsca na składowanie dwutlenku węgla. Oznaczać to może w szczególności, że inwestor nie będzie w stanie przedstawić takiego zapewnienia (np. na Śląsku) i uzyskać stosownego pozwolenia. Z uwagi na ograniczenia prawne wprowadzane propozycjami regulacji UE, problematycznym może okazać się pozyskanie kapitału przez grupy energetyczne poprzez publiczne emisje z przeznaczeniem na budowę nowych mocy. Pytanie jest jaki projekt energetyczny, jaką elektrownię sfinansuje inwestor kupując na giełdzie akcje spółek energetycznych. Czy może to być blok węglowy zero emission ready (ZE-ready), czy wysokosprawny blok pracujący w skojarzeniu (co-gen max), czy E-OZE (energia odnawialna, ale po ekonomicznej cenie)?

Na zakończenie części prezentacyjnej, **Pan Prof. Krzysztof Żmijewski** stwierdził, że Polska jest w gorszej sytuacji niż pozostałe kraje UE oraz, że KE nie uwzględniła wszystkich aspektów sytuacji nowych państw członkowskich.

Przedstawił również dwa APELE:

1. APEL DO POLSKICH WŁADZ I RZADU:

Gdybyśmy mieli szansę zakupu uprawnień do emisji nawet w cenie 30-39€ za uprawnienie to możemy sobie poradzić, jeśli wykorzystamy możliwości, którymi są m.in. regulacja inwestycji. Niezbędna jest do tego gwarancja zakupu pro-rata (proporcjonalnie do krajowych emisji w 2005 roku).

2. APEL DO KOMISJI EUROPEJSKIEJ:

Aby sprawdziła czy w opracowanych modelach został wpisany z założenia zakup pro rata czy nie, a jeśli został wpisany to według jakiego mechanizmu został ten zakup zapewniony. Czy możemy być pewni, że np. nasze ciepłownictwo kupi uprawnienia, a konsument będzie w stanie zapłacić stosowną cenę. Gdy nie będzie zakupu pro-rata tzn. będą otwarte aukcje paneuropejskie może dojść do poważnego kryzysu. Nie ma integracji energetycznej pomiędzy nową a starą Unią. UE wprowadza ten system bez wcześniejszego zbudowania europejskiej sieci energetycznej. To błąd modelowania, nie spisek przeciwko Polsce.

DYSKUSJA

Pan dr Andrzej Siemaszko, Krajowy Punkt Kontaktowy Programów Badawczych UE, stwierdził, że **w Europie nikt nie zauważa problemu Polski i błędnie ustala scenariusze.**

Dziękuję się tak, ponieważ UE **chce zmusić firmy do inwestowania w podziemne składowanie CO₂, ale to znów zakłada konieczność samofinansowania inwestycji.**

Pan Siemaszko postawił tezę, że powinien **powstać fundusz czystych technologii węglowych**, dzięki któremu można byłoby pozyskać konieczne środki. Dodatkowo musimy zadbać o społeczeństwo i rzetelną informację. Mamy również szansę powrotu do technologii przetwórstwa czystego węgla i używania CO₂ do wyłaczania gazu lub ropy.

Pan Krzysztof Zuber, Bastion Consulting Group Sp. z o.o., zauważył, że **polski rząd powinien rozpocząć działania zmierzające do pozyskania funduszy inwestycyjnych zza granicy.**

Ponadto Polska mogłaby **rozpocząć inwestycje w połączenia z Ukrainą**, aby zabezpieczyć swoje bezpieczeństwo energetyczne.

Pan dr inż. Jerzy Majcher, WS – Atkins Polska Sp. z o.o., zwrócił uwagę, że mamy trudności z technologiami. **Podstawowy problem to konieczność pokrycia ryzyka**, ponieważ bez tego nikt nie kwapi się, by wyłożyć finanse na konieczne inwestycje.

Pan dr inż. Wojciech Jaworski podkreślił **problem możliwości spekulacji, jakie w systemie aukcyjnym są możliwe ze strony banków i prywatnego kapitału**, wynikające z braku określenia reguł systemu, który najpierw dopuszczałaby aukcje narodowe.

Pan Wiktor Krawczyk, MRV Consulting, zadał pytania dot. zasięgu emisji tlenu azotu (wg. Pani Marzeny Chodor – dot. przemysłu chemicznego) oraz szacunków ryzyk i kosztów inwestycji podanych przez Prezesa RWE Stoen S.A. (wg. Pana Janusza Moroza – szacowane były opłaty zastępcze, wg limitów Ministerstwa Gospodarki).

Pan Tadeusz Sitek, ELPASYS Warszawa, zwrócił uwagę na **projekt ITER** (*International Thermonuclear Experimental Reactor*), który jest marnotrawstwem europejskich środków i zaznaczył, że dysponuje projektem technologii, który mógłby pomóc Polsce zapewnić sobie bezpieczeństwo energetyczne. Szczegóły nie zostały przedstawione.

Pan Mirosław Semczuk, Krajowa Agencja Poszanowania Energii, podkreślił, że **niedoceniamy ustawy o efektywności energetycznej i systemu Białych Certyfikatów, które powinny być finansowane bezpośrednio z budżetu państwa.**

Pani Natalia Suhoveeva, Polish Market, zwróciła się do uczestników z apelem **konieczności współpracy pomiędzy Polską a Ukrainą przy kogeneracji gazowej.**

Pani Marzena Chodor próbowała wyjaśnić uczestnikom wątpliwości związane z systemem aukcyjnym. Stwierdziła, że aukcja będzie prowadzona na zasadzie price maker, aukcje wyznaczą cenę. **Zwróciła uwagę, że teraz jest czas na dyskusje i propozycje związane z systemem aukcji i Polska powinna się w to aktywnie włączyć.**

Pan dr inż. Wojciech Jaworski, dodał, że KE nie powinna dyskutować nad samym projektem, ale również powinna przedstawić wstępne projekty rozporządzeń wykonawczych.

Zaaapelował do uczestników, że jeżeli chcą zaproponować projekt działania systemu aukcyjnego powinien przedstawić go KASHUE, które przekaże wszystkie projekty do KE (do końca maja 2008).

Pan Stanisław Tokarski pytał, czy UE ma świadomość czarnego scenariusza braku mocy, black outów i astronomicznych cen. Powinniśmy budować technologie, ale również musimy mieć za co. Prosił przedstawicielkę KE o przekazanie wątpliwości i budowę świadomości we władzach UE, jaka jest rzeczywista sytuacja.

Pani Marzena Chodor w imieniu KE zauważyła, że argumenty muszą przekonać władze UE, które zawsze rozpatrują sprawy w kontekście wszystkich 27 państw członkowskich.

Pan Prof. Krzysztof Żmijewski wysunął tezę, że UE dba tylko kraje o bogate, a zapomina o tych biedniejszych i że w przypadku systemu aukcji na uprawnienia do emisji CO₂ działa niesprawiedliwie, podczas gdy główną ideą UE było wyrównywanie nierówności. Jeśli bogate kraje będą chciały kupić tyle uprawnień ile im potrzeba, to wyczerpią prawie całą pulę dostępnych uprawnień i dla pozostałych państw nie zostanie prawie nic.

Pan Krzysztof Zuber również zwrócił uwagę na **brak zapisu, wykluczającego z udziału w aukcjach banki i instytucje finansowe, co może doprowadzić do sytuacji spekulowania ceną.**

WNIOSKI

W związku z rosnącymi cenami energii i koniecznością zakupu uprawnień do emisji w prawdopodobnej cenie 100 €/t CO₂ stoi przed Polską, polskim rządem i przedsiębiorstwami wiele wyzwań. Konieczne jest prowadzenie aktywnej polityki i skutecznych działań zmierzających do poprawy sytuacji, takich jak:

- Aktywny lobbing polskich władz na forum Unii Europejskiej;
- Walka na forum europejskim o zmodyfikowanie systemu aukcyjnego, dopasowania go do warunków panujących w danym kraju i zwiększenia limitów uprawnień, jak również ;
- Zabezpieczenie przed grożącymi nam spadkami mocy poprzez wykorzystanie istniejących możliwości – pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych, zwiększenie inwestycji:
  - w rozbudowę oraz budowę nowych instalacji,
  - sprawność elektrowni,
  - rozbudowę połączeń międzysystemowych z sąsiednimi rynkami (inwestycje w sieci przesyłowe),
  - poligenerację,
  - nowe koncepcje wytwarzania energii, nowe technologie,
  - źródła nisko emisyjne,
  - system CCS;
- Minimalizowanie obciążeń finansowych i kompensowanie inwestycji poprzez redukcję kosztów działania firm;
- Próba zminimalizowania kosztów (m.in. karta usług socjalnych poprawa efektywności), jakie po wprowadzeniu systemu i po wzroście cen (prawdopodobnie ponad 100%) poniosą odbiorcy końcowi oraz przeprowadzenie rzetelnej kampanii informacyjnej skierowanej do społeczeństwa.

Wszystkie prezentacje i dyskusja podsumowująca zostały sfilmowane. Nagranie z debaty umieszczone jest na stronie internetowej firmy Procesy Inwestycyjne Sp. z o.o., www.proinwestycje.pl. Nagranie można ściągnąć z sieci nieodpłatnie, dzięki czemu poruszana tematyka będzie mogła dotrzeć do bardzo szerokiej grupy odbiorców. Pełna treść prezentacji również jest dostępna na stronie www.proinwestycje.pl.